

Simon Emil Ammitzbøll (LA), retsordfører, under Folketingets behandling af lovforslaget om den nye offentlighedslov i 2013. Arkivfoto: Jens Dresling/ritzau

(Citaterne er fra hhv. 1. behandling af loven 26. februar 2013, (de to øverste) og 2. behandlingen 30. maj 2013 (de to nederste)

"Man skulle lade være med at lukke ned og sætte forhindringer i vejen for, at journalister kan udføre deres arbejde i folkets tjeneste som den fjerde statsmagt, der kan være med til at dæmpe regeringens lyst til at skjule tingene for den danske befolkning."

"Det her handler om, at skatteborgerne for deres egne penge skal forholde det beslutningsgrundlag, der er, når der laves politiske aftaler."

"Jeg forstår selvfølgelig godt, at det som regering eller som minister kan være irriterende, at man får dårlige sager, møgssager, skandalesager, der jo i værste fald kan ende med, at man hverken er minister, eller at partiet sidder i regering."

"De har fået placeret deres bagdele på ministertabureterne. Det er det eneste nye, der er sket."

Den skjulte lovændring

HØJ SKAT
lav service

Af Caspar Birk og Lars Teilmann
graverne@nordjyske.dk

Kære Simon Emil! Hvad kan der ske ved at fortælle, hvordan embedsmænd i dit ministerium har håndteret oplysninger om udlændinges uddannelsesniveau? Kærlig hilsen NORDJYSKE. Sådan kunne en lidt mere uformel henvendelse mellem dette medie og Liberal Alliances økonomi- og indenrigsminister med efternavnet Ammitzbøll-Bille lyde. Formelt set har vi søgt om aktindsigt i "referater, rapporter eller andre skrivelser" om emnet, der sorterer under det såkaldte Finansieringsudvalg, og lige så formelt har ministeriet i to omgange sendt et afslag på aktindsigt: "Udvalgets arbejde med tilpasning af det kommunale tilskuds- og udligningssystem ... i sin helhed kan henføres under offentlighedslovens paragraf 20 med den konsekvens, at retten til aktindsigt efter offentlighedsloven ikke omfatter udvalgets arbejde."

Når journalister får afslag på aktindsigt, søger de ofte råd hos deres tidligere underviser i mediejur, Oluf Jørgensen. Det har vi også gjort.

- Vi må konstatere, at beslutningsgrundlaget for fordeling af

milliardbeløb er hemmeligt. Det er umuligt at få svar på, hvorfor årlige udligninger er sket uden nødvendige oplysninger om udlændinges uddannelse, der kunne skaffes for et beløb, der ville være minimal sammenlignet med milliarderne, der er fordelt, siger han.

Udover at være tidligere forskningschef på Journalisthøjskolen sad Oluf Jørgensen også i Offentlighedskommissionen fra 2002 til 2009 - et arbejde, der blev konkretiseret i form af en 1200 sider lang betænkning.

Den betænkning førte til en ændring af offentlighedsloven, men først efter megen kritik - især i medier og blandt journalister. Den offentlige debat strakte sig også til en demonstration på Christiansborg Slotsplads med deltagelse af et par tusinde mennesker. Det var især den såkaldte ministerbetjeningsregel i lovens paragraf 24, der stod for skud. Men én af ændringerne i loven gik helt under radaren, og det er netop paragraf 20.

- Jeg opdagede det først selv for et par år siden. Det er sneget ind, og efter min bedste vurdering er der ingen, der har set det. Formentlig heller ikke ministeren og i hvert fald ingen af de folketingspolitikere, som var ordførere på sagen. Og

jeg - som ellers har sat mig for at følge med i det her - så det heller ikke, siger Oluf Jørgensen.

Når man researcher på den nye offentlighedslovs tillivelse, er det ganske svært at finde noget om ændringen i paragraf 20. Udover ministerbetjeningsreglen var der også fokus på paragrafferne 22 og 27 samt politiske drillerier af politikere, der ikke stod ved tidligere holdninger om denne lov.

Men den manglende debat om lovændringen i paragraf 20 er ikke udtryk for, at der er tale om en petitesse.

- Det er ikke tilfældigt, at ministeriet bruger den paragraf. Den er mere vidtgående end eksempelvis ministerbetjeningsreglen, slår Oluf Jørgensen fast og påpeger, at afslaget til NORDJYSKE tydeligt viser de alvorlige konsekvenser af den skjulte lovændring.

- Det er umuligt at få svar på, om beslutningen om at undvære oplysninger om udlændinges uddannelse er truffet udelukkende i Finansieringsudvalget, eller om ministre eller andre politikere har været involverede, siger Oluf Jørgensen.

Imod anbefalinger

I december 2010 blev offentlighedslovens første gang fremsat som

lovforslag. "Ny offentlighedslov styrker åbenheden" lød overskriften på den meget udførlige fem sider lange pressemeddelelse, hvori der var opremset 26 punkter med angivelse af lovforslagets paragraffer, der skulle "udbygge den gældende offentlighedslovs princip om åbenhed i den offentlige forvaltning". Tilsvarende var der også nævnt fem paragraffer, der ifølge ministeriet begrænsede åbenheden i den offentlige forvaltning. Her fandt man blandt andre ministerbetjeningsreglen (§ 24) og ligeledes paragrafferne 22 og 27, men der stod intet om ændringen af paragraf 20.

- Man skulle have været ualmindelig årvågen for at finde lovændringen. Selve lovtæksten var den samme som hidtil og udover opremsningen af forbedringer og forringelser af åbenheden i pressemeddelelsen, så var opremsningen også med i indledningen af bemærkningerne til lovforslaget - altså uden at nævne forringelsen ved paragraf 20, forklarer Oluf Jørgensen.

Men hvad han ikke opdagede dengang var, at der langt nede i bemærkningerne til lovforslaget - på side 85 - var skrevet en ændring af retsvirkningen af paragraf 20. Den

"Nej, jeg vil ikke tage initiativ til, at avisen kan få aktindsigt i den pågældende sag."

Simon Emil Ammitzbøll-Bille (LA), økonomi- og indenrigsminister, er ikke så kritisk over for offentlighedsloven, som han var, da han var i opposition. Arkivfoto: Jens Dresling/ritzau

(Citater er fra spørgetiden i Folketinget, 13. december 2017)

§ 20: Hverken politikere eller eksperter opdagede, at Justitsministeriet havde tilføjet en lovændring, da offentlighedsloven blev vedtaget. Nu bruger en af lovens største kritikere lovændringen til at tilbageholde oplysninger for offentligheden

betyder, at samtlige dokumenter og oplysninger, som embedsmænd inddrager i deres arbejde med et nyt lovforslag, nu er undtaget fra aktindsigt. Før var det kun dokumenter, der blev produceret til selve lovforslaget, som var undtaget for aktindsigt.

- Den nye undtagelse omfatter alt, der inddrages i sagen, uanset om der lægges vægt på det eller ej. Undtagelsen gælder til lovforslaget fremsættes for Folketinget. Spørgsmålet er, om oplysninger i jeres sag fortsat vil kunne hemmeligholdes, hvis blot man inddrager oplysningerne hvert år under arbejdet med den kommende finanslov. På den måde kan denne paragraf bruges til at dække over alt, siger Oluf Jørgensen og påpeger, at lovændringen også var stik imod Offentlighedskommissionens anbefalinger.

Journalist og forfatter Jesper Tynell, der har skrevet bogen "Mørkelysten", som har et kapitel om offentlighedslovens tillivelse, mener, at den nye offentlighedslov blev solgt til Folketingets partier "på falske betingelser", og at den "hemmelige" ændring af paragraf 20 blot er et af eksemplerne.

- Hele markedsføringen af loven var baseret på en omfattende vild-

ledning, som jeg gennemgår og beskriver i den opdaterede udgave af min bog. Med vedtagelsen af den nye offentlighedslov blev der endda også indført indskrænkninger i retten til aktindsigt, der end ikke blev nævnt i det fremsatte lovforslag, som de folkevalgte stemte om og vedtog. Indskrænkninger, man alene havde en chance for at opdage, hvis man ledte med lys og lygte inde i den 1.200 sider lange betænkning, som stort set ingen læste sig igennem, siger Jesper Tynell.

Takker nej

Det var daværende justitsminister Lars Barfoed (K), der fremlagde lovforslaget tilbage i 2010. Han er i dag associeret partner, seniorrådgiver og direktør for public affairs i kommunikationsvirksomheden Primetime. Det har dog ikke været muligt at etablere kommunikation med den tidligere minister trods flere opkald og sms-beskeder igennem de seneste par uger.

Lidt kommunikation fik NORDJYSKE dog med en anden af de personer, der kan løfte sløret for, hvordan lovændringen blev til. Jens-Christian Bülow er tidligere afdelingschef i lovfædelingen i Justitsministeriet og stod som medunderskriver på pressemeddelelsen. I

ledning, som jeg gennemgår og beskriver i den opdaterede udgave af min bog. Med vedtagelsen af den nye offentlighedslov blev der endda også indført indskrænkninger i retten til aktindsigt, der end ikke blev nævnt i det fremsatte lovforslag, som de folkevalgte stemte om og vedtog. Indskrænkninger, man alene havde en chance for at opdage, hvis man ledte med lys og lygte inde i den 1.200 sider lange betænkning, som stort set ingen læste sig igennem, siger Jesper Tynell.

Så er der Mohammad Ahsan, der var leder af det sekretariat i Justitsministeriet, som stillede medarbejdere til rådighed for Offentlighedskommissionen. I 2010, da lovforslaget til en ny offentlighedslov blev til i Justitsministeriet, var han kon-torchef i ministeriet, og ifølge Berlingske Tidende har Mohammad Ahsan givet udtryk for, at offentlighedsloven er "hans største faglige bedrift". Alligevel meddeler han gennem en presse- og kommunikationsrådgiver hos Rigsadvokaten, hvor Mohammad Ahsan er ansat i dag, at han "takker nej til at medvirke i et interview".

Socialdemokratisk tavshed

Det lykkedes ikke Lars Barfoed at få offentlighedsloven vedtaget i første omgang, men i 2013 blev den hevet op af skuffen igen. Denne gang af en socialdemokratisk justitsminister, nemlig Morten Bødskov.

Med nogle moderate og ifølge kritikere kosmetiske ændringer af ministerbetjeningsreglen var der tale om en tro kopi af Barfoeds lov-

forslag, der blev lagt frem til førstebehandling i Folketinget 26. februar 2013. Selv pressemeddelelsen var næsten identisk med dén, Lars Barfoed havde sendt ud. Morten Bødskov, der tre år tidligere var blandt lovens største kritikere, stod nu som minister og forsvarede det samme lovforslag.

"Jeg er ked af at måtte sige det, men der er altså ikke nogen, der bliver ført bag lyset. Og det, at Justitsministeriet skulle stå bag en større vildledning af offentligheden i den her sammenhæng, hvilket jeg lidt forstår, hr. Simon Emil Ammitzbøll forsøger at antyde, må jeg på det kraftigste afvise. Der er fuldstændig overensstemmelse mellem dét, der står i aftalen, og dét, der står i lovforslaget", lød det blandt andet i Folketinget fra Morten Bødskov.

I dag ved vi, at lovforslagets paragraf 20 medførte en lovændring stik imod anbefalingen fra Offentlighedskommissionen. Alligevel fremgår det af den politiske aftale, som Morten Bødskov henviste til, at "aftaleparterne er på den anførte baggrund enige om, at der bør indføres en ny offentlighedslov baseret på Offentlighedskommissionens betænkning."

Fortsættes næste side ...

FAKTA

AKTINDSIGT

■ NORDJYSKE har søgt aktindsigt i Økonomi- og Indenrigsministeriet vedrørende embedsfolks håndtering af oplysninger om udlændinges uddannelsesniveau.

■ Ministeriet har givet afslag med henvisning til offentlighedslovens paragraf 20, der handler om lovgivnings-sager.

■ Da den nyeste offentlighedslov blev vedtaget i 2013, blev retsvirkningen af denne paragraf ændret.

■ Det betød, at det ikke længere kun er de dokumenter, der bliver produceret til selve lovforslaget, som kan friholdes fra aktindsigt, men alle oplysninger og dokumenter, som embedsfolkene inddrager.

HØJ SKAT

lav service

FAKTA

UDLIGNINGSSAGEN

■ **NORDJYSKE** startede i efteråret en artikelserie om det kommunale udligningssystem.

■ To kriterier har været vurderet forkert i årevis, fordi udlændinges uddannelsesniveau ikke har været opgjort.

■ Konsekvensen af dette har været en stor fordel for rige kommuner i hovedstadsområdet, der har scoret tre milliarder kroner for meget i 2015-2018 på bekostning af blandt andre de nordjyske kommuner, der er blevet snydt for 400 mio. kr. for disse to kriterier.

■ En mail fra Lemvig Kommune har vist, at Økonomi- og Indenrigsministeriet allerede i 2014 blev advaret om problemet uden at handle på det.

■ Økonomi- og indenrigsminister Simon Emil Ammitzbøll-Bille (LA) har afvist at efterbetale de kommuner, der er blevet snydt.

■ De nordjyske borgmestre har trods utilfredshed med den fordeling af pengene valgt ikke at rejse et erstatningskrav over for ministeriet.

■ Et politisk flertal i økonomiudvalget i Brønderslev Kommune har dog fået gennemtruffet, at der bliver lavet en juridisk vurdering af et eventuelt erstatningskrav.

■ Dette bliver fremlagt på et fælleskommunalt møde i slutningen af januar.

■ På Sjælland står Næstved Kommune i spidsen for syv kommuner, der har meddelt ministeriet, at de er parate til at rejse et erstatningskrav, hvis de ikke bliver efterreguleret det millionbeløb, de er blevet snydt for.

Ekspert i offentlighedsloven
Oluf Jørgensen: - Nu omfatter undtagelsen alt. Alle dokumenter, alle oplysninger som bliver inddraget i en lovgivningssag er nu undtaget. Så det er en total mørklægning af lovgivningssager, vi nu har fået.
Foto: Matthew Burnett

Den skjulte ... fortsat fra forrige side

» **Ministeren har nu muligheden for at demonstrere åbenhed. Undtagelsen fra aktindsigt i paragraf 20 betyder jo ikke, at der er tavshedspligt. Ministeriet kan give meroffentlighed, hvis ministeren vil.**

OLUF JØRGENSEN, mediejurist, sad i Offentlighedskommissionen fra 2002 til 2009

NORDJYSKE har kontaktet Morten Bødskov for at få hans forklaring på, at en væsentlig ændring af paragraf 20 blev gennemført uden offentlig debat, og uden at begrænsningen blev omtalt i de forskellige pressemeddelelser og udmeldinger fra ministeriet og ministeren selv.

Har du læst nogle af NORDJYSKEs artikler?

- Nej, det har jeg desværre ikke. Og jeg tror også, at jeg må sige, at jeg kan godt høre, hvor du gerne vil hen. Men jeg tror også, at jeg må henvise dig til vores retsordfører, som sidder med offentlighedsloven.

Men det kan være, at du kan huske noget om det dengang i forhold til, at det jo egentlig var en ændring, der gik rimelig meget under radaren, fordi der dengang blev snakket så meget om ministerbetjening og andet?

- Ja. Det er rigtigt. Men ved du hvad. Prøv at tale med Trine (Bramsen, red.) om det, gentog Morten Bødskov.

NORDJYSKE ringede efterfølgende til Trine Bramsen, der også var Socialdemokraternes retsordfører i 2013. Opkaldet røg på mobilsvarer, og som så mange andre folketings-

politikere foretrækker Trine Bramsen, at man sender hende en sms.

»Hej Trine. Jeg hedder Caspar Birk og er journalist på NORDJYSKE Medier. Jeg vil gerne tale med dig om en ændring i offentlighedsloven, som gik helt under radaren, da Morten Bødskov som justitsminister fik vedtaget loven. Jeg håber på at høre fra dig enten på dette nummer eller 99353414. Mvh Caspar.»

Få sekunder senere skrev retsordføreren: "Kan desværre ikke hjælpe dig i dag. Bh"

NORDJYSKE: "Hvad med i morgen?"

Disse tre sms-beskeder blev udvekslet i onsdags klokken 14.25. Siden har vi ikke hørt fra Trine Bramsen.

Største kritiker

Som ovenfor nævnt var Simon Emil Ammitzbøll-Bille en af offentlighedslovens kritikere. Og under de tre behandlinger af lovforslaget gik han hårdt til Venstre, Radikale, SF, Socialdemokratiet og Konservative, der stemte loven hjem. Han sagde blandt andet følgende:

"Man skulle lade være med at lukke ned og sætte forhindringer i vejen for, at journalister kan udføre

deres arbejde i folkets tjeneste som den fjerde statsmagt, der kan være med til at dæmpe regeringens lyst til at skjule tingene for den danske befolkning", og "måske er det ikke helt tilfældigt, at de fem partier, der har fundet sammen, er de fem partier, som alle har prøvet at have ministerposter. De er nemlig øjensynligt mere optaget af forholdene for ministrene end af offentligheden."

Åbenhed

I dag er Simon Emil Ammitzbøll-Bille økonomi- og indenrigsminister. Vi har i flere måneder bedt ham om et interview om udligningssagen, men dét afviser han. Vi har bedt om aktindsigt i oplysninger vedrørende udlændinges uddannelsesniveau, fordi hans ministerium i årevis har udbetalt milliarder af kroner forkert - endda til fordel for landets rigeste kommuner på bekostning af de øvrige. Men vi har fået afslag med henvisning til en paragraf, som ifølge landets førende ekspert i offentlighedsloven "blev sneget ind" og vedtaget uden nogen form for offentlig debat og tilsyneladende uden, at to ministre og en stribe folketingspolitikere fik besked om ændringen.

Men offentlighedsloven indeholder fortsat en paragraf om "meroffentlighed". Det betyder, at myndigheder altid skal overveje, om der skal gives aktindsigt i oplysninger, der kan undtages. Og Folketingets Ombudsmand har gentagne gange slået fast, at "særligt i forhold til journalister er princippet om størst mulig åbenhed af essentiel betydning, fordi journalister kan siges at repræsentere store grupper borgere."

Samme holdning har Oluf Jørgensen.

- Ministeren har nu muligheden for at demonstrere åbenhed. Undtagelsen fra aktindsigt i paragraf 20 betyder jo ikke, at der er tavshedspligt. Ministeriet kan give meroffentlighed, hvis ministeren vil, siger han.

Men foreløbig er der ikke noget, som tyder på, at ministeren vil følge de gode opfordringer. Han ønsker stadig ikke at tale med NORDJYSKE, men da han blev spurgt i Folketingets spørgetid før jul, lød svaret:

"Nej, jeg vil ikke tage initiativ til, at avisen kan få aktindsigt i den pågældende sag."